

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษาในรายวิชาปฏิบัติและผลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตของนักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.1.2 ความหมายของความคาดหวัง
- 2.1.3 ทฤษฎีความคาดหวัง
- 2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
- 2.1.5 การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย
- 2.1.6 ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่จำเป็นต่อการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน
- 2.1.7 การพัฒนาคุณภาพลักษณะและกระบวนการการผลิตบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะ
- 2.1.8 แนวคิดและหลักการวัดและประเมินการเรียนรู้ผู้เรียน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องในการศึกษา

2.1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สุวิทย์ มูลคำ, 2545 กล่าวว่า การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตน และ สังสมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงต้องใช้เทคนิควิธีการ รูปแบบการสอน หรือ กระบวนการเรียนการสอน หลากหลายวิธี

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ, 2545 วิธีการสอนโดยการลงมือปฏิบัติ (Practice) หมายถึง วิธีสอนที่ให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน โดยการให้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการสอนที่มุ่งให้เกิดการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ

ลักษณะสำคัญ การลงมือปฏิบัติมักดำเนินการภายหลังการสาธิต การทดลองหรือการบรรยายเป็นการฝึกฝนความรู้ความเข้าใจจากทฤษฎีที่เรียนมาโดยเน้นการฝึกทักษะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียม ผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกปฏิบัติ รายละเอียดของขั้นตอนการทำงานเตรียมสื่อต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือใบงานหรือคู่มือการปฏิบัติงาน
2. ขั้นดำเนินการ ผู้สอนให้ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ มอบหมายงานที่ปฏิบัติเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล กำหนดหัวข้อข้อคำถามหรือการบันทึกผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน
3. ขั้นสรุป ผู้สอนและผู้เรียน ช่วยกันสรุปกิจกรรมการปฏิบัติงาน
4. ขั้นประเมินผล สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความสนใจ ความร่วมมือ ความเป็นระเบียบ การประหยัด การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ และการตรวจผลงาน เช่น คุณภาพของงาน ความริเริ่ม ความประณีตสวยงาม

กลุ่มปฏิบัตินิยม

คุณลักษณะของบัณฑิตในกลุ่มปฏิบัตินิยมนี้เน้นคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของงาน พร้อมทั้งจะทำงานได้ในสภาพของการเปลี่ยนแปลง โดยมีความรู้พื้นฐานที่ครบถ้วน รอบด้าน เพียงพอ และนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริง

แนวคิดพื้นฐานและความต้องการบัณฑิตในลักษณะนี้เกิดจากกลุ่มผู้ต้องการใช้บัณฑิตเป็นหลักสำคัญโดยเฉพาะในกลุ่มของนักธุรกิจและอุตสาหกรรมที่คาดหวังว่าบัณฑิตเมื่อจบออกไปแล้วจะสามารถทำงานได้และถ้าทำได้ทันทีที่ยังมีคุณค่ายิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังต้องปรับตัวเป็น เตรียมตัวตามความต้องการใหม่ๆ ในภาวะของงานที่ต้องการความรู้ใหม่และมีการแข่งขันสูง ซัยฮอนันต์ สมุทวณิช ที่ได้ชี้ให้เห็นการเรียนรู้ในแนวใหม่ว่า “ขณะนี้การตลาดกลายเป็นตัวนำมากกว่า ที่ผ่านมากการแข่งขันจึงสูงขึ้นและความรู้ก็ล้าสมัยอย่างรวดเร็ว เมื่อการตลาดมีผู้ตัดสินใจรับบริการ คือ ลูกค้า ผู้ที่จะแข่งขันได้ดี จึงเป็นผู้ที่ให้บริการที่ดี ที่ตรงต่อเวลาและเป็นทีพอใจของลูกค้าดังนั้นในสภาวะของการแข่งขันจึงต้องมีการเพิ่มคุณภาพของสินค้าและบริการไม่ใช่เรื่องของทุน แต่เป็นความรู้ในรสนิยมของลูกค้า” (ซัยฮอนันต์ สมุทวณิช , 2547)

ความเปลี่ยนแปลงและแข่งขันในวงธุรกิจดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของธุรกิจเอง ต้องใช้คนและความรู้ที่ทันสมัยขึ้น เข้มข้น เข้มแข็ง และมีคุณภาพขึ้น แนวทางของ สถาบันอุดมศึกษาไทยเฉพาะมหาวิทยาลัยเองจึงต้องเน้นการผลิตคนสนองต่อธุรกิจมากขึ้น ดังที่ โอฟาร์ ไชยประวัติ ประธานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้สะท้อนประเด็นนี้ไว้ชัดเจนว่า “คุณภาพการศึกษาของประเทศทุกระดับมีผลต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจซึ่งต้องการผู้จบการศึกษาที่มีคุณภาพเข้าไปทำงานทั้งในหน่วยงานรัฐ เอกชน และองค์กรธุรกิจ และยิ่งภาพเศรษฐกิจมีการเติบโตเท่าใดยังต้องการคนที่มีคุณภาพเท่านั้น การปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น” (โอฟาร์ ไชยประวัติ, 2547)

คุณสมบัติของบัณฑิตในแนวปฏิบัตินิยมนี้เห็นชัดเจนว่าจะต้องเน้นการไปทำงานได้เป็น หลักสำคัญรวมถึงการปรับตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและของงานด้วย ผู้บริการ ของมหาวิทยาลัยเองก็มักจะเน้นในแนวนี้นักเป็นส่วนมากเพราะจะทำให้บัณฑิตของตนเองไปหา งานได้ไปเผชิญกับโลกยุคใหม่ได้ ดังที่นางเยาว์ ชัยเสรี อดีตอธิการบดีของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ได้กล่าวไว้ว่าคุณสมบัติเพิ่มเติมที่บัณฑิตควรมีนั้นควรประกอบไปด้วยความรู้ ทางด้าน คอมพิวเตอร์ การพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาคุณธรรม และภาษาต่างประเทศ (นางเยาว์ ชัยเสรี, 2530) ขณะเดียวกันแนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจาก (ผาสุก กุลละวณิชย์ , 2530) ว่า “ต้องเน้นเรื่องเกี่ยวกับต่างประเทศ เรื่องของความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิภาพแถบนี้เรื่อง ของประเทศในกลุ่มอาเซียน เรื่องของประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ อย่างน้อยถ้าหากจะเรียน วิศวกรรมศาสตร์ เราก็อาจจะต้องมีตัวอย่างวิศวกรไทยที่ไปสร้างโรงงานในประเทศพม่า เน้นให้ นักศึกษาและบัณฑิตของเรามีความคิดที่จะออกไปสู่โลกกว้าง”

ในกรณีเดียวกันนี้ ประกอบ คูปรัตน์ ได้เสนอ “คุณลักษณะของคนทำงานยุคใหม่” ไว้หลายประการด้วยกัน โดยจะเน้นหนักไปที่คุณลักษณะที่หน่วยงานหรือผู้จ้างเองก็พอใจด้วย

คุณลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย (ประกอบ คูปรัตน์, 2546)

1. ความสามารถในการประกอบอาชีพ
2. ความรอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถทำในสิ่งใหม่ได้
5. ความสามารถในการสื่อสารยุคใหม่
6. ความเป็นพลเมืองดีของสังคม
7. สนใจ ขวนขวาย หาความรู้
8. มีความเป็นผู้นำ

ควบคู่กับคุณลักษณะดังกล่าว เป็นแนวทางการพัฒนาบัณฑิตในลักษณะควบคู่กันไป ด้วย โดยเน้นที่การฝึกงาน การทำงานตามวิชาชีพ การทำโครงการ การทำงานเป็นทีม และ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การฝึกปฏิบัติหรือการเรียนรู้ด้วยการทำงานสภาพการณ์จริงนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ โอฟาร์ ไชยประวัติ ที่เห็นว่า ในระดับอุดมศึกษาที่จะผลิตบัณฑิตควรจัดการเรียนการสอนให้มีบริบทที่คล้ายคลึงกับการทำงานจริงให้ได้เรียนรู้และฝึกฝนจริงตั้งแต่ขณะที่ยังศึกษาอยู่ การศึกษาคควรอยู่ในสภาพจำลองของธุรกิจ ทำให้ผู้เรียนสามารถจบไปแล้วปฏิบัติตนได้จริง โอฟาร์ ไชยประวัติ,2547

แนวคิดของการผลิตบัณฑิตในลักษณะนี้จึงเน้นที่ความสามารถในการไปปฏิบัติได้ ทำงานในวิชาชีพที่ตนเองเรียนมาและสามารถเรียนรู้ ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของงาน และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงจึงเป็นหลักสำคัญ

กลุ่มเทคโนโลยีนิยม

คุณลักษณะของบัณฑิตในแนวคิดกลุ่มนี้เน้นที่ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อประโยชน์ของการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า การทำงาน และการพัฒนางานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ในขณะที่เดียวกันก็สามารถพัฒนาและสร้างนวัตกรรมจากเทคโนโลยีประเภทต่างๆ ได้

พื้นฐานแนวคิดของกลุ่มเทคโนโลยีนิยมเกิดจากการเติบโตของเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ที่เป็นไปอย่างกว้างขวาง ทั้งเทคโนโลยีในด้านการพิมพ์เทคโนโลยีด้านสื่อสาร จนถึงเทคโนโลยีทางด้านข่าวสาร โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ที่ทำให้เกิดนวัตกรรมต่างๆ ขึ้นอย่างมาก

การเติบโตของเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้เกิดแนวความคิดที่จะนำเทคโนโลยีต่างๆ ไปใช้ในการศึกษาทั้งในด้านของการเรียนการสอนและการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ของ ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและเพื่อประโยชน์ของโอกาสและความเท่าเทียมของการศึกษา จากการเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของเทคโนโลยีดังกล่าว วิจิตร ศรีสอาน จึงได้พัฒนาเทคโนโลยีในลักษณะที่เป็น “สื่อประสม” ขึ้นโดยใช้สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ และ สื่อสิ่งพิมพ์ พัฒนาเป็น “ระบบอุดมศึกษาทางไกล” โดย “เราก็เลยประกาศออกไปว่าเราจะสื่อประสมระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างเทปเสียง ระหว่างรายการวิทยุ ระหว่างรายการโทรทัศน์ และอาจจะมีการสอนเสริมประกอบด้วย โดยให้มีโอกาสพบปะกับครู อาจารย์บ้างตาม ศูนย์บริการต่างๆ เท่าที่จำเป็น” “อีกเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องที่ผมเองเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ ก็คือ เราเห็นจะต้องพิจารณาถึงเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา” วิจิตร ศรีสอาน,2529 ซึ่งในปัจจุบันนี้การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาผ่าน Internet หรือ เรื่อง E-learning ได้กลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

ในการใช้เทคโนโลยีที่ผสมผสานสื่อการสอนหลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2519) ได้เสนอไว้ว่า ในการรวมสื่อการสอนหลายๆ อย่างมาช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจ เนื้อหาวิชาที่เรียนดีขึ้นในวิชาหนึ่งๆ นักศึกษาจะได้รับสื่อการสอนผสมผสานกันดังนี้ บทเรียน ทางไปรษณีย์ รายการโทรทัศน์และวิทยุ อาจารย์สอนกลุ่มย่อยและอาจารย์ที่ปรึกษา การบ้าน เทปบันทึกเสียง วัสดุฟิล์ม อุปกรณ์ทดลองที่บ้าน วัสดุคอมพิวเตอร์ กำหนดการเข้าพบอาจารย์ และการเรียนภาคฤดูร้อน ประมาณ 2-4 สัปดาห์

การใช้คอมพิวเตอร์โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต เพื่อประโยชน์ของการศึกษาหรือการเรียนรู้ นั้น ในปัจจุบันโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งไปแล้ว ทั้งในฐานะเพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนการสอนในระบบปกติและการเรียนการสอนที่ใช้ระบบของเทคโนโลยีโดยตรงโดยการเรียนรู้ผ่าน ออนไลน์ไม่ต้องมีชั้นเรียน โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ปกติ ความสำคัญของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและการนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของ (ศรีศักดิ์ จามรมาน, 2544) ว่า “คงหนี ไอที กันไม่พ้น ดันเข้าขึ้นมาทำอะไร อ่านหนังสือพิมพ์ ก็ใช้คอมพิวเตอร์ ชื่อของใช้ปัจจุบันหนีไม่พ้นคอมพิวเตอร์ทั้งนั้น ต้องทำอย่างไรให้เราเอา ไอที มาใช้ให้เป็นประโยชน์”

นอกจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการแล้วในปัจจุบัน ได้มีโครงการที่จะเปิดสอนระดับปริญญาตรี โท เอก ผ่านระบบของเทคโนโลยีที่เรียกว่าเป็นการเรียนการสอนโดยวิธีการออนไลน์ โดยตลอดทั้งหลักสูตร นับได้ว่าเป็นก้าวสำคัญของแนวคิดการศึกษาในกลุ่มเทคโนโลยีนิยม

โดยเหตุนี้คุณสมบัติของผู้เรียนในแนวทางนี้จึงต้องมีความรู้และทักษะทางคอมพิวเตอร์ อย่างเพียงพอ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้อย่างดี อยากรู้ อยากเห็น มีความสนใจที่เรียนรู้ อยู่เสมอ นอกจากนั้นยังต้องมีความคิดกว้างไกล อยากรู้อะไร อยู่เสมอ และต้องมีความอดทน ต้องรู้สึกเป็นกันเองกับคอมพิวเตอร์ เป็นเพื่อนกับคอมพิวเตอร์ ควบคุมไปกับการใช้คอมพิวเตอร์ และอยากรู้อะไร อยู่เสมอแล้ว บัณฑิตในแนวคิดของกลุ่มนี้ควรจะต้องมีความสามารถในการคัด การเลือก การวินิจฉัยว่าอะไรดี อะไรเหมาะสม อะไรเป็นประโยชน์เพราะในอินเทอร์เน็ตนั้นมี สิ่งต่างๆ มากมายทั้งที่ดีและไม่ดีควบคู่กันไป ความสามารถในการคัด การคิดการเลือกจึงเป็น สิ่งสำคัญ (ศรีศักดิ์ จามรมาน, 2544)

2.1.2 ความหมายของความคาดหวัง

Son ,1988 และ Clay, 1988 (อ้างถึงใน สุขุม เฉลยทรัพย์, 2552) ได้ศึกษาว่า ความคาดหวังเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงอนาคตและเชื่อว่าบางสิ่งบางอย่างจะเกิดขึ้นหรือ

เป็นความเชื่อบางสิ่งบางอย่างควรจะเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น หรือค่าความน่าจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มุ่งหวังไว้

คนางค์ เชษฐบุตร, 2550 กล่าวว่า ความคาดหวัง คือ การคาดการณ์ต่อเหตุการณ์ต่างๆที่ยังไม่เกิดขึ้นของบุคคลอื่นที่คาดหวังในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือคาดหวังเอาไว้

เฉลียว เกษจันทร์ทิวา, 2553 กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นความคิดความเชื่อ ความต้องการ ความมุ่งหวังหรือความรู้ สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคลการกระทำหรือเหตุการณ์ เป็นต้น จึงเป็นการคิดล่วงหน้า โดยมุ่งหวังสิ่งที่เป็นไปได้ว่าจะเกิดตามที่ตนคิดไว้ ทั้งนี้ คาดหวังของบุคคล จะขึ้นอยู่กับความต้องการและเป็นไปตามประสบการณ์ ของแต่ละบุคคล

กล่าวโดยสรุปว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือการคาดการณ์ล่วงหน้าของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่อาจเกิดขึ้นและจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้น

2.1.3 ทฤษฎีความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวัง ซึ่งนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยมเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ใช้ปัญญาหรือความคิดในการตัดสินใจว่า จะกระทำพฤติกรรมอย่างไรเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายที่จะสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดสมมติฐานดังนี้ (อุไรวรรณ เกิดผล, 2539)

1. พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นโดยผลรวมของแรงผลักดันภายในของเขาเอง และแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม

2. มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการความปรารถนาและเป้าหมายที่แตกต่างกัน

3. บุคคลตัดสินใจที่จะทำพฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง สิ่งที่เป็นข้อมูลให้เลือก ได้แก่ ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว ความคาดหวัง เป็นความเชื่อหรือความคิดอย่างมีเหตุผลในแนวทางที่เป็นไปได้ หรือเป็นความหวังที่คาดการณ์ว่าต้องการจะได้ ในอนาคตของบุคคลความคาดหวังจึงเป็นสภาวะทางจิตที่บุคคลคาดคะเนล่วงหน้าแต่บางสิ่งบางอย่างว่าควรจะมีควรจะเป็นหรือควรเกิดขึ้นตามความเหมาะสม ในเรื่องของความคาดหวังจึงมีผู้ให้ ความหมายไว้หลายท่าน ได้แก่ เคริท์ เลย์วิน (Kurt Lewin) เอ็ดเวิร์ด โทลแมน (Edward Tolman) วิกเตอร์เฮช วรูม (Victor H. Vroom) พอร์ตเตอร์และลาเวอร์ (Portor and Lawer) เป็นต้น ดังนั้นทฤษฎีความคาดหวังที่กล่าวนี้จะอยู่ในรูปของกลุ่มทฤษฎี และเพื่อความเข้าใจจะกล่าวถึงทฤษฎี ในกลุ่มนี้ตามลำดับดังนี้

ทฤษฎีความคาดหวังของเคิร์ทเลวีวิน (Kurt Lewin) และ เอ็ดเวิร์ด โทลแมน (Edward Tolman) ในประเด็นของการให้ ผลตอบแทนทฤษฎี นี้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะทำงานทุ่มเทมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ระดับความเข้มข้นของความ ต้องการผลตอบแทนและความคาดหวังของบุคคลนั้นว่ามี ความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่จะ ได้รับการตอบสนองดังกล่าว

ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม (Vroom) ทฤษฎีนี้เสนอโดยวิกเตอร์เฮช วรูม (Victor H. Vroom, 1994) มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของเลวีวิน (Lewin) และโทลแมน (Tolman) แต่ได้ขยายความโดยเสนอในรูปของตัวแบบ (Model) ของความคาดหวังในการทำงาน ที่เรียกว่า VIE Model หรือ VIE Theory

V = Valance คือ ระดับความรุนแรงของความ ต้องการของบุคคลในเป้าหมายรางวัล กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ คุณค่าความสำคัญของรางวัลที่บุคคลให้กับรางวัลนั้น

I = Instrumentality คือ ความเป็นเครื่องมือของผลลัพธ์ 1 ที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ 2 เช่น การทุ่มเทในการทำงานจะนำไปสู่การพิจารณาขึ้นพิเศษ เป็นต้น

E = Expectancy คือ ความคาดหวังถึงความเป็นไปของการได้ซึ่งผลลัพธ์หรือรางวัล ที่ต้องการเมื่อแสดงพฤติกรรมบางอย่าง

อริยา คูหา (2546) ได้กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้เมื่อเติบโตขึ้นในช่วง อายุหนึ่งที่มีความต้องการ ความรู้สึกเป็นของตัวเองหรือเมื่อมีวุฒิภาวะการณ้เจริญเติบโตขึ้น ในทางความคิดทุกคนต่างก็มีเป้าหมายให้กับตนเอง เพื่อต้องการให้เกิดความสำเร็จและในการ เดินทางไปสู่เป้าหมายนั้น ทุกคนก็จะต้องมีความคาดหวังนั้น อาจจะเป็นความคาดหวังให้กับ ตนเองหรือเป็นความคาดหวังให้กับบุคคลอื่น โดยทำการคาดหวังให้กับบุคคลอื่นเห็นไปตาม ความต้องการตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้ที่ให้ต้นกำเนิดแห่งแนวคิดนี้ คือเอ็ดเวิร์ด โทลแมน (Edward Tolman) แต่ผู้ที่ได้เผยแพร่และสร้างทฤษฎี คือ วิกเตอร์ วรูม (Victor Vroom) โดยที่ วรูม ให้ทรรศนะเกี่ยวกับสมมุติฐาน 4 ประการที่เป็นบ่อเกิดแรงจูงใจในการทำงาน กล่าวคือ

1. การคาดหวังว่าเมื่อแสดงพฤติกรรมไปแล้วจะทำงานนั้นได้หรือไม่ มีความรู้ ความสามารถและมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกที่จะแสดงพฤติกรรมเพียงพอที่จะดำเนินได้ มีเพียงใดและมีบทบาทที่สามารถแสดงความสามารถทำได้ดีเพียงใด

2. การคาดหวังเมื่อทำงานนั้นแล้วทำได้ดีเพียงใด

3. การคาดหวังว่าเมื่อทำงานนั้นได้ แล้วจะได้ผลลัพธ์อย่างที่ต้องการหรือไม่

4. การตีผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำถ้าเขาเห็นว่ากระทำแล้วมีค่าเขาก็อยากทำแต่ถ้าไม่มีค่าเขาก็ไม่สนใจ จึงสรุปได้ว่าคนเรามีแรงจูงใจในการกระทำสิ่งใดๆ ย่อมมีความคาดหวังตามเงื่อนไขข้างต้น เพราะหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปแล้วแรงจูงใจย่อมขาดหายไปด้วยเมื่อดูตามสภาพแล้วทฤษฎีเน้นเรื่องการพัฒนา โดยที่วรูม เน้นว่า มนุษย์ควรรู้จักตนเอง รู้ขีดจำกัดและความสามารถของตน

แบทเทรินและมาร์ติน (Bartal and Matin) (พิไลวรรณ จันทรสุกรี, 2540 อ้างอิงใน เฉลียว เกษจันทร์ทิศา, 2553) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังตามแนวคิดของวรูม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความคาดหวังในความพยายามต่อการกระทำหรือการปฏิบัติงาน หมายถึงการที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าว่าตนเองพยายามต่อกระทำพฤติกรรมได้ตามความสามารถแล้วโอกาสที่จะกระทำสิ่งเหล่านั้นได้สำเร็จมีมากน้อยเพียงใด เป็นการคิดก่อนจะทำการสิ่งต่าง ๆ ว่าสามารถทำได้หรือไม่

2. ความคาดหวังในการกระทำต่อผลลัพธ์ หรือผลของการปฏิบัติงานหมายถึงการที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าก่อนกระทำพฤติกรรมว่าถ้าหากกระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้ผลลัพธ์แก่ตนเองในทางที่ดีหรือไม่

3. ความคาดหวังในคุณค่าของผลลัพธ์หรือรางวัลหมายถึงคุณค่าจากผลของการกระทำที่เกิดแก่บุคคลที่แสดงพฤติกรรมนั้น

ดังนั้น ทฤษฎีความคาดหวัง วรูม (Expectation Theory) บางทีเรียกกว่า VET Theory และได้กำหนดเป็นสูตรไว้ ดังนี้

การจูงใจ (หรือแรงจูงใจ) = คุณค่าของผลลัพธ์ x ความคาดหวัง x ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลลัพธ์

1. คุณค่าของผลลัพธ์ แต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับความปรารถนาหรือความต้องการ ถ้าต้องการมากจะมีค่าเป็นบวก แต่เฉยๆ ไม่รู้สึกยินดียินร้ายจะมีค่าเป็นศูนย์ และถ้าไม่ชอบหรือไม่ ต้องการจะมีค่าติดลบ

2. ความคาดหวัง คือความน่าจะเป็นที่การกระทำอย่างหนึ่งจะมีโอกาสที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ในระดับแรกมากน้อยเพียงใด ถ้าคนเชื่อแน่ว่าหากทำงานเต็มที่จะสามารถทำให้ได้ผลผลิตสูงอย่างแน่นอนความคาดหวังจะเท่ากับหนึ่งในทางตรงกันข้ามถ้าเชื่อว่าถึงแม้จะพยายามทำงานหนักสักเพียงใดก็ไม่สามารถทำผลงานออกมาในปริมาณสูงได้เลยความคาดหวังก็จะเท่ากับศูนย์

3. ความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำกับผลลัพธ์อธิบายได้ว่าแรงจูงใจของแต่ละคนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลที่ได้รับหรือที่คิดว่าสมควรจะได้รับเมื่อกระทำกรณันั้นสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งของแรงจูงใจที่บุคคลจะมีหรือไม่ หรือมีมากน้อยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลลัพธ์

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

2.1.4.1 ความหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF:HEd) หมายถึง กรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศซึ่งประกอบด้วยระดับคุณวุฒิ การแบ่งสายวิชาความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิ ระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิปริมาณ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้การเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิผลการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552)

2.1.4.2 หลักการสำคัญของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1. ยึดหลักความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยมุ่งให้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษา ไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรการปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนของอาจารย์ การเรียนรู้ของนักศึกษาตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้มั่นใจว่าบัณฑิตจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังได้จริง

2. มุ่งเน้นที่มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพ เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิตและสื่อสารให้ หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจและมั่นใจถึงกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยเริ่มที่ผลผลิตและผลลัพธ์ ของการจัดการศึกษาคือ

กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังไว้ก่อนหลังจากนั้นจึงพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตบรรลุถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้นั้นอย่างสอดคล้องและส่งเสริมกันอย่างเป็นระบบ

3. มุ่งที่จะประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไว้แล้วเข้าด้วยกันและเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะสามารถอธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความหมายและความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาของคุณวุฒิหรือปริญญาในระดับต่างๆ

4. มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาใดๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้ กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาจะช่วยกำหนดความมี มาตรฐานในการจัดการศึกษาในทุกชั้นตอนอย่างเป็นระบบโดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตรตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย โดยมั่นใจถึงผลผลิตสุดท้ายของการจัดการศึกษา คือคุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมี มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและเป็นคนดีของสังคมช่วยเพิ่มความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศไทย (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552)

2.1.4.3 วัตถุประสงค์ของการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1. เพื่อเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วยการนำไปเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

2. เพื่อกำหนดหมายในการผลิตบัณฑิตให้ชัดเจนโดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังในแต่ละคุณวุฒิ/ปริญญาของสาขา/สาขาวิชาต่างๆและเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในสาขา สาขาวิชาได้ใช้เป็นหลักและเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษาเช่น การพัฒนาหลักสูตรการปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนวิธีการเรียนรู้ตลอดจนกระบวนการวัดและการประเมินผลนักศึกษา

3. เพื่อเชื่อมโยงระดับต่าง ของคุณวุฒิ ในระดับอุดมศึกษาให้เป็นระบบ เพื่อบุคคลจะได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายตามหลักการศึกษาดลอดชีวิตมีความชัดเจนและโปร่งใสสามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานคุณวุฒิในระดับต่างๆ กับนานาชาติได้

4. เพื่อช่วยให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาและเป็นกลไกในการประกันคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งและใช้เป็นกรอบอ้างอิง สำหรับผู้ประเมินของการประกันคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับคุณและการจัดการเรียนการสอน

5. เพื่อเป็นกรอบของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชนสังคม และสถาบันอื่น ๆ ทั้งในความหมายของคุณวุฒิ คุณธรรมจริยธรรมความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะในการทำงานรวมทั้งคุณลักษณะอื่นๆ ที่คาดว่าบัณฑิตจะพึงมี

6. เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศในการย้ายโอนนักศึกษาระหว่างสถานอุดมศึกษา การลงทะเบียนข้ามสถาบันและการรับรองคุณวุฒิ ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

7. เพื่อให้มีการกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเองของแต่ละสาขา/สาขาวิชา

8. เพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอน/ระเบียบ (Deregulation) การดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็ง (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552)

2.1.5 การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้

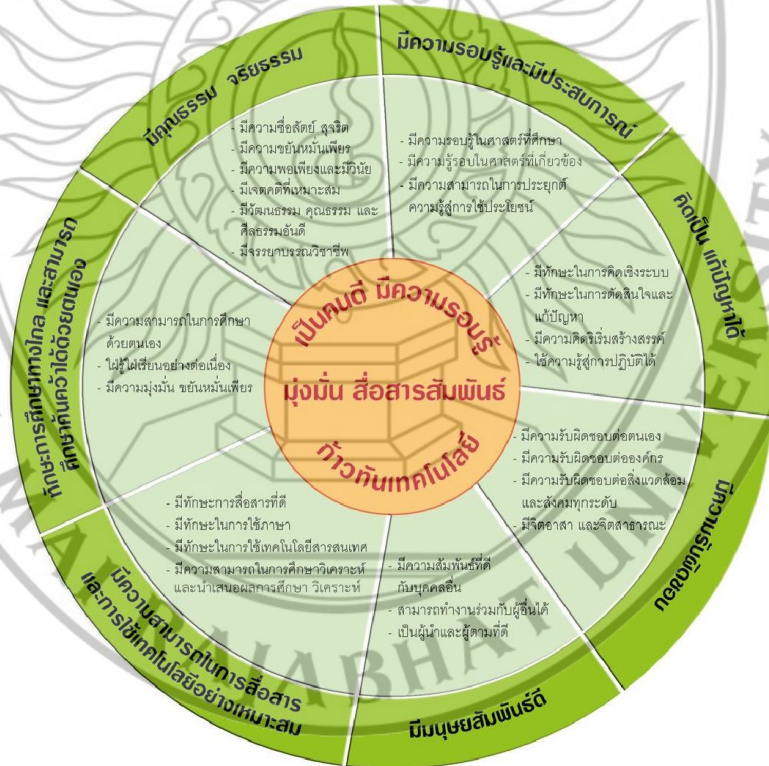
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรู้รับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยมการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

2. ด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจการนึกคิดและการนำเสนอ ข้อมูลการวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการทฤษฎีตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มการแสดงถึงภาวะผู้นำความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของตนเอง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลขความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูดการเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาพที่ 2.1 แสดงกรอบการเรียนรู้ 5 ด้าน

จากกรอบการเรียนรู้ 5 ด้านดังกล่าวข้างต้น ต้องมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต โดยแต่ละด้านจะมีระดับความซับซ้อนเพิ่มขึ้น เมื่อระดับคุณวุฒิสูงขึ้น ทักษะและความรู้จะเป็นการสะสมจากระดับคุณวุฒิที่ต่ำกว่าสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยต้องมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ ดังนี้

มาตรฐานผลการเรียนรู้ คือ ข้อกำหนดเฉพาะซึ่งเป็นผลที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้น จากการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ที่ได้รับการพัฒนาระหว่างการศึกษาจากการเรียนและการเข้าร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษา จัดให้ทั้งในและนอกหลักสูตรและแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจและความสามารถจากการเรียนรู้เหล่านั้นได้อย่างเป็นที่เชื่อถือเมื่อเรียนจบใน รายวิชาหรือหลักสูตรนั้นแล้ว

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม ใช้กับนักศึกษาทุกคนแม้ว่าบาง สาขาวิชานักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาเป็นการเฉพาะ เช่น จรรยาบรรณของแพทย์นักบัญชีและ นักกฎหมาย เป็นต้น

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้และด้านทักษะทางปัญญา จะเกี่ยวข้องกับ โดยตรงกับสาขาวิชาที่เรียน ซึ่งต้องระบุรายละเอียดของความรู้และทักษะของสาขาที่เหมาะสม กับระดับคุณวุฒิไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรและรายละเอียดของรายวิชา

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ มุ่งหวังให้นักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา ต้องบรรลุ มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านเหล่านี้

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ มุ่งหวังให้นักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นระดับคุณวุฒิสาขาวิชาใด ต้อง บรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านนี้ แต่สำหรับนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง กับมาตรฐานผลการเรียนรู้นี้จะต้องเน้นให้มีความชำนาญมากกว่านักศึกษาสาขาวิชาอื่นๆ

การมีทักษะการเรียนรู้ 5 ด้าน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานมาเป็นตัวช่วยในการกำหนดให้ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จะมีความรู้ความสามารถอย่างน้อยต่อไปนี้

1. ความรู้ที่ครอบคลุมสอดคล้องและเป็นระบบในสาขาวิชาที่ศึกษาตลอดถึงความ เข้าใจในทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง

2. ความสามารถที่จะตรวจสอบปัญหาที่ซับซ้อนและพัฒนาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ อย่างสร้างสรรค์จากความเข้าใจที่ลึกซึ้งของตนเองและความรู้จากสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องโดย อาศัยคำแนะนำแต่เพียงเล็กน้อย

3. ความสามารถในการค้นหาการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนตลอดจนการเลือกใช้กลไกที่เหมาะสมในการสื่อสารผลการวิเคราะห์ต่อผู้รับข้อมูลกลุ่มต่างๆ

4. ในกรณีของหลักสูตรวิชาชีพ สิ่งสำคัญคือความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในวิชาชีพ

5. ในกรณีของหลักสูตรวิชา การที่ไม่มุ่งเน้นการปฏิบัติในวิชาชีพ สิ่งสำคัญคือความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในผลงานวิจัยต่างๆใน สาขาวิชานั้นความสามารถในการแปลความหมายการวิเคราะห์และประเมินความสำคัญของการวิจัยในการขยายองค์ความรู้ในสาขาวิชา

2.1.6 ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่จำเป็นต่อการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน

การเรียนรู้ของมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านเกิดขึ้นได้หลายวิธีดังนั้น การบรรลุผลสำเร็จในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านจะต่างกันการสอนจะต้องใช้กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบต่างๆของการเรียนรู้รวมทั้งมีการประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์การสอนนั้นๆ อย่างต่อเนื่องปัจจัยดังกล่าวจะเป็นสัดส่วนสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถาบันฯ เพื่อให้มั่นใจว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จเหล่านี้เป็นที่เข้าใจของคณาจารย์ผู้เกี่ยวข้องและนำไปใช้ในการเรียนการสอน

1. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การพัฒนาเกี่ยวข้องกับการผสมผสานความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามกาลเทศะทัศนคติและวุฒิภาวะในการตัดสินใจยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจะรวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีการวิเคราะห์และสะท้อนพฤติกรรมของตนเองและของผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆกันสามารถอภิปรายเป็นกลุ่มในเรื่องความขัดแย้งทางความคิดอย่างง่ายๆและที่ซับซ้อนมากขึ้นจะช่วยให้นักศึกษาเห็นค่านิยมของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและเกิดความคิดโดยใช้หลักการทั่วไปว่าสิ่งที่ตนเชื่อควรเป็นแนวทางกำหนดพฤติกรรมของตนเองได้หลักในการถ่ายทอดการเรียนรู้จะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นไปได้ต่างๆรวมถึงสถานการณ์ที่นักศึกษาจะต้องเผชิญในชีวิตภายหน้าและในการทำงานแม้ว่าผลการเรียนรู้ด้านนี้อาจถูกจัดเป็นรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะแต่ควรใช้ทุกโอกาสในการเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชาที่สอนรวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

2. การแสวงหาความรู้

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การจัดการภาพรวมอย่างกว้างๆเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างและเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าและเมื่อมีข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้นควรจะเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จัดไว้หน้านั้นและเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของนักศึกษาเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำมาใช้การใช้เครื่องมือช่วยจำและการทบทวนเนื้อหาที่สำคัญเป็นระยะๆจะช่วยให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลนั้นจะอยู่ในความทรงจำได้ในระยะยาว

3. การพัฒนาทักษะทางปัญญา

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การพัฒนาความคิดรวบยอดรวมทั้งหลักการทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาต่างๆเป็นลำดับขั้นตอนตามแผนที่วางไว้และต้องฝึกปฏิบัติในหลายสถานการณ์รวมทั้งที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะได้ใช้ในอนาคตเพื่อช่วยในการถ่ายทอดความรู้และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆตามความเหมาะสมการพัฒนาความสามารถในการกำหนดและใช้ทักษะทางปัญญาในการแก้ไขปัญหาใหม่ๆที่ไม่คาดคิดมาก่อนจำเป็นต้องมีการทำงานในการแก้ปัญหาแบบปลายเปิดโดยให้ความช่วยเหลือในการจำแนกแยกแยะและการประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจเพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์นักศึกษาควรถูกฝึกให้สามารถสะท้อนกระบวนการคิดของตนเองเมื่อพบกับงานใหม่ๆที่ทำหายและสามารถพัฒนาการจัดการกลยุทธ์ในการคิดของตนเองเมื่อต้องแก้ไขปัญหาในลักษณะต่างๆ

4. การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและได้รับข้อมูลป้อนกลับต่อผลการทำงานที่สร้างสรรค์ข้อมูลป้อนกลับดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพสูงสุดถ้านักศึกษาได้วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองในสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสามารถพัฒนาเป็นหลักในการแสดงพฤติกรรมของตนเองการพัฒนาความสามารถและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องมอบหมายงานให้นักศึกษาที่จะพัฒนาและกระตุ้นความสามารถเหล่านั้นด้วยความมุ่งหวังให้มีผลงานที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

5. การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การจัดการสอนที่มีการฝึกปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอนตามที่วางแผนไว้พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับและคำแนะนำในการปรับปรุงทักษะที่จำเป็นทางด้านการคำนวณอย่างง่ายแก่นักศึกษาเพื่อปรับปรุงทักษะที่จำเป็นทางคณิตศาสตร์อย่างง่ายและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนักศึกษาที่เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา

อาจมีความสามารถต่างกันในการใช้ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสารซึ่งบางคนต้องได้รับการสอนเป็นพิเศษทั้งนี้อาจทำได้โดยการสอนโดยตรงร่วมกับการฝึกปฏิบัติและควรให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งสูงขึ้นตามลำดับ

1.2.7 การพัฒนาคุณลักษณะและกระบวนการการผลิตบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะ

การพัฒนาคุณลักษณะและกระบวนการผลิตบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะนั้น คีกรายละเอียดแต่ละคุณสมบัตินี้จากเอกสารงานวิจัยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จากคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทย และมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ พร้อมทั้งได้นำกรอบมาตรฐานดังกล่าวเป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางอุดมศึกษา

คุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบคุณลักษณะ

เมื่อได้กรอบแนวคิดคุณลักษณะบัณฑิต ที่ได้พัฒนาแล้วตามกรอบคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดดังกล่าว ได้นำมาเป็นการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตและพัฒนากระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของประเทศ โดยใช้กรอบแนวคิด 4 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้

ด้านที่เกี่ยวข้องกับความรู้ แยกออกได้เป็น 4 ระดับ

1) ความรู้-พื้นฐาน

มีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตน มีความรู้พื้นฐานทางวิชาการ วิชาชีพ และสามารถพัฒนาขึ้นได้วิชาชีพของเขาเอง ตามสาขาวิชาที่ได้รับการศึกษาและเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการใช้ภาษาและการใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน และสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ประเทศชาติ ซึ่งจะต้องเข้ม ต้องแข็ง ต้องชัดเจนพอ เพราะหากว่าจบระดับปริญญาบัณฑิตในสาขาวิชาที่ศึกษาแล้ว อย่างน้อยบัณฑิตจะต้องมีความสามารถนำวิชาความรู้ที่บัณฑิตจะต้องมีความรู้ทั่วไปตามวิชาชีพของตนเป็นอย่างน้อย เพื่อสามารถดำรงชีพอยู่ได้ในสังคมปัจจุบันที่มีความเป็นพลวัตสูง และมีการแข่งขันกันสูง

2) ความรู้-ก้าวหน้า

มีความรู้ทันสมัย และรู้จักสืบเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ สังคมในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีความรู้ทันสมัย ทันเทคโนโลยี สามารถปรับตัวทันเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล รู้จักเฝ้าหาความรู้ แสวงหา

ความก้าวหน้า พัฒนาความรู้ และขยับหมั่นเพียร กระตือรือร้น ที่จะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ จากการศึกษาที่สังคมโลกการติดต่อสื่อสารได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เสมือนเราไม่ได้อยู่ห่างไกลกัน ปัจจุบันความก้าวหน้าเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นบัณฑิตต้องมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี สามารถประยุกต์ความรู้ และมีความสามารถในการเสาะแสวงหาความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์

3) ความรู้-เชิงรุก

มีความรู้ลึก สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ ระดับความรู้ในขั้นนี้เราเรียกว่า ความรู้เชิงรุก (Proactive) บัณฑิตจะต้องพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นผู้ที่มีความรู้ลึกซึ่ง รู้จริง สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ได้ เพราะในระดับความรู้เชิงรุก บัณฑิตต้องสามารถนำความรู้ที่รับมาหรือมีอยู่มาเชื่อมโยงและบูรณาการให้เข้ากับสถานการณ์หรือรูปแบบวิธีการทำสาขาวิชาที่ตนศึกษาและสาขาวิชาอื่น เพื่อมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนและโลก กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน มีความรู้และมีความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4) ความรู้-เป็นเลิศ

มีความเชี่ยวชาญ ความรู้ในระดับนี้เป็นความรู้ระดับสูงสุด บัณฑิตจะต้องมีความเชี่ยวชาญเข้าถึงแก่นความรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้และอธิบายความรู้ใหม่ มีสมรรถภาพทางปัญญา มีความเป็นเลิศ สามารถสร้างทฤษฎีและนำไปปฏิบัติได้ และมีความสามารถในการวิจัยและพัฒนา มีนวัตกรรมในอนาคต สามารถศึกษาวิจัยในระดับนโยบายและการวางแผนงานของชาติ และสามารถนำผลการวิจัยสู่การพัฒนาประเทศ

ด้านความคิด

1) ความคิด-พื้นฐาน

สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลได้ คุณลักษณะบัณฑิตที่มีความรู้ระดับพื้นฐานต้องเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถนำความรู้ที่มีปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องสามารถ ความซับซ้อนสูง มาปรับปรุงหรือปรับปรุงหรือปรับให้เข้ากับระบบงานที่ทำได้ และสามารถพัฒนางานให้ดีขึ้นโดยใช้ทักษะที่มีอยู่ และจะต้องรู้จักใช้ทักษะในการแสวงหาข้อมูล และทักษะวิธีการทำงานใหม่เพื่อนำมาปรับปรุงที่ทำ มีความเป็นผู้นำทั้งทางด้านความคิดและทักษะในการทำงาน มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ การทำงานในปัจจุบันจะต้องอาศัยทักษะในด้านต่างๆ ประกอบกันมากมาย เพราะโลกเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็ว เพราะฉะนั้นบัณฑิตต้องมีการพัฒนาตนเอง ใฝ่หาความรู้และฝึกทักษะให้ทันสมัย ทักษะการเปลี่ยนแปลงและสามารถนำความรู้ความชำนาญที่มี มาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ แสวงหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำองค์กรไปสู่ความก้าวหน้าสามารถแข่งขันได้และประสบความสำเร็จในอาชีพ

2) ความสามารถ-เชิงรุก

สามารถสร้างงานใหม่และทำได้ด้วยตนเอง บัณฑิตจะต้องมีความรู้ในระดับที่สามารถสร้างงานได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้และทักษะที่มี มาสร้างงานให้ตนเองหรือองค์กรที่ตนเองทำงานซึ่งบัณฑิตจะต้องมีความสามารถมากขึ้น มีความรู้ในงานที่ทำและมีทักษะที่สูงพออาจจะไม่ถึงกับผู้เชี่ยวชาญ แต่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

3) ความสามารถ-เป็นเลิศ

มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญการ และปฏิบัติงานได้อย่างแม่นยำ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะมีความเป็นเลิศในทักษะวิชาชีพที่เรียน จะต้องมีความเชี่ยวชาญและสามารถวินิจฉัย วิเคราะห์ ตัดสินใจได้และต้องปฏิบัติงานด้วยความถูกต้องแม่นยำ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม

1) คุณธรรมจริยธรรม-พื้นฐาน

มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละและมีวัฒนธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรมระดับพื้นฐาน ในขั้นแรกจะต้องเป็นคนที่มีวินัยในตนเอง รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีศีลธรรม มีจิตใจเป็นคนรักประชาธิปไตย มีความเป็นไทย มีความรักในศิลปะ ดนตรี มีวัฒนธรรมมีจิตใจส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมรักความก้าวหน้า มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีวุฒิภาวะตระหนักถึงแนวทางการดำรงชีวิตในสังคม มีทักษะชีวิต ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ และมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี

2) คุณธรรมจริยธรรม-ก้าวหน้า

เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก คุณธรรมจริยธรรมระดับก้าวหน้า บัณฑิตนอกจากจะต้องมีระดับของการมีคุณธรรมจริยธรรมระดับพื้นฐาน

จากประเด็นกล่าวข้างต้นบัณฑิต จะต้องมีความคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1.สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ระดับสูงและ /หรือความเข้าใจในวิชาชีพเพื่อพัฒนาความรู้และการปฏิบัติในสาขาวิชาชีพของตนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และให้การสนับสนุนอย่างเต็มกำลังเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและกลยุทธ์ใหม่ๆ

2.สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสาขาวิชาของตนในการแก้ไขปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นรวมทั้งแสดงความคิดเห็นและข้อสรุปต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.สามารถจัดการกับปัญหาทางจริยธรรมที่ซับซ้อนในบริบทของวิชาการหรือวิชาชีพได้มั่นคงและรวดเร็ว มีความคิดริเริ่ม ในการหาทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชุมชน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2552)

2.1.8 แนวคิดและหลักการวัดและประเมินการเรียนรู้ผู้เรียน

สุวิมล ว่องวานิช,2546 ได้กล่าวถึงการประเมินผลเรียนรู้ว่ามีหลักการที่สำคัญคือ (1) เป็นการประเมินที่สะท้อนจุดประสงค์การเรียนรู้และบูรณาการกับการสอน (2) การประเมินที่มีความต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ (3) ความคาดหวังผลจากการประเมินต้องกำหนดชัดเจนตั้งแต่เริ่มทำการประเมินพ่อแม่ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมรับรู้จุดประสงค์การเรียนรู้ (4) การประเมินต้องยุติธรรมและเท่าเทียมกัน (5) การประเมินต้องสร้างสรรค์ ให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ทางบวก ส่งเสริมการเรียนรู้และจุดเน้นต้องพัฒนา และ (6) การประเมินต้องสมดุลงและครอบคลุม

ศิริชัย กาญจนาวาสี,2552 กล่าวว่า แนวคิดและหลักการประเมินผลการเรียนรู้ว่าควรประกอบด้วย (1) ต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน (2) จำเป็นต้องมีนโยบายการวัดและประเมินการเรียนรู้ที่ผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหารการศึกษาระดับสูงและได้รับฉันทามติจากประชาคมทางการ (3) ระบบการวัดและการประเมินการเรียนรู้จะต้องมีความเที่ยง โปร่งใส สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ (4) การวัดและการประเมินผลถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนที่ผู้สอนผู้สอนจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน (5) การวัดและการประเมินการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและจำต้องตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ (6) การวัดและประเมินการเรียนจะต้องครอบคลุมทั้งสถานภาพและความก้าวหน้าด้านความรู้/ทักษะ พัฒนาของผู้เรียนและคุณธรรม (7) คณะบุคคลที่รับผิดชอบด้านการวัดประเมินการเรียนทุกระดับส่วนใหญ่จำเป็นต้องคัดสรรจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวัดและประเมินทางการศึกษา (วาสนา ประवालพฤษ์,2543) กล่าวว่า การประเมินผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จำเป็นต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน ที่ออกแบบการ
สอนที่สอดคล้องกับผลการเรียน พร้อมทั้งบูรณาการการประเมินไว้ในการสอน กระบวนการ
ประเมินต้องมีความหลากหลายยุติธรรมสำหรับผู้เรียนทุกคน สามารถประเมินพฤติกรรมของ
ผู้เรียนที่เป็นตัวแทนได้อย่างเพียงพอ

1.เทคนิคการสร้างข้อสอบ

กำหนดกฎเกณฑ์สำหรับตัดสินผลการปฏิบัติของผู้เรียน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับ
ผู้เรียน รวมทั้งมีระบบให้เกรดบนพื้นฐานข้อมูลการประเมินที่ครอบคลุมทั้งผลการสอนและ
การปฏิบัติ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า“การปฏิรูปด้านการประเมินมีส่วนช่วยให้ผู้สอนเกิด
การเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสมมากขึ้น โดยการจัดการ
เรียนการสอนต้องกำหนดวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้
และจำเป็นต้องพิจารณาคุณภาพเชิงเทคนิคของการประเมินให้รอบคอบและครอบคลุม
เพื่อให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ”ปัจจุบันมีทฤษฎีและแนวทางการวัดและการประเมิน
ผู้เรียนเกิดขึ้นมากมาย ทฤษฎีทางเลือกของการประเมิน (Alternative Approach) เป็นทฤษฎีที่
ได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับของการวัดประเมิน โดยลักษณะเป็นพหุมิติเน้นการวัด
ประเมินสติปัญญา และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่า บุคคลสามารถ
เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ กระบวนการคิดของบุคคลเกี่ยวข้องกับความรู้ที่เกิดขึ้นกับบริบททางสังคม
และวัฒนธรรม และถูกหล่อหลอมให้มีปฏิสัมพันธ์สภาวะแวดล้อม โดยการวัดประเมิน
ทางเลือกใหม่ (Alternative Assessment) สำหรับการวัดประเมินผู้เรียนควรมีลักษณะที่สำคัญ
คือ

1. จุดหมายมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างการประเมินและการสอนเข้าด้วยกัน
2. ผู้เรียนจะมีลักษณะเป็นตัว มีส่วนร่วมในกระบวนการสามารถประเมินตนเองและ
สะท้อนกลับ
3. การวัดประเมินจะมีหลากหลายรูปแบบและแทรกอยู่ในการเรียนการสอน
4. ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติเหมือนชีวิตจริง น่าสนใจ มีความหมาย ทำทนาย มีการลงมือ
กระทำ มีการแสวงหา โดยคาดหวังให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถที่จะใช้ชีวิตจริงหรือ
สถานการณ์จริง
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและมาตรฐาน ซึ่งจะมีการประเมินทั้ง
กระบวนการและผลผลิต

6. ผู้เรียนสามารถทำรายงานผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยการบันทึก และใช้แฟ้มสะสมงานไว้พิจารณาความก้าวหน้าของตนเอง

7. คะแนนที่นำมาประเมินจะมีลักษณะเป็น Profile

2 ความหมายของการวัดและการประเมินผล

การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การวัดการประเมินผล และการประเมิน (พัชรี จันทร์เพ็ง, 2552) ดังนี้

การวัด หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลข ให้แก่ คุณลักษณะหรือสิ่งต่างๆ ที่ต้องการวัดตามเกณฑ์ โดยอาศัยองค์ประกอบ 3 ส่วนที่สำคัญประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของการวัด 2) เครื่องมือที่ใช้วัด 3) การแปลผล

การประเมินผล คือ กระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยอาศัยข้อมูลจากการวัดมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ กระบวนการประเมินผลประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลจากการวัด 2) เกณฑ์ที่ตั้ง 3) การตัดสินคุณค่า

การประเมิน คือ กระบวนการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกำหนดเกณฑ์เชิงคุณลักษณะสำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับผู้เรียน แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น และจุดด้อย ใช้ตัดสินประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และความเพียงพอของหลักสูตร ตลอดจนใช้ชี้แนะนโยบาย (บุญเชิด ภิญญโณอนันต์พงษ์, 2544 อ้างใน เอมอร จังศิริพรภรณ์, 2550)

3 แนวคิดพื้นฐานหรือหลักการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการปฏิบัติ ประกอบกับเป็นการวัดและประเมินผลทางอ้อม จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน โดยมีหลักการสำคัญที่ควรคำนึงถึงในแต่ละขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนสำคัญตามแนวคิดพื้นฐานหรือหลักการสรุปไว้ในตาราง 2.1

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนสำคัญตามแนวคิดพื้นฐานหรือหลักการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

แนวคิดพื้นฐาน/หลักการ	ขั้นตอนสำคัญ
วัดและประเมินผลไปทำไม (WHY)	1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล
วัดและประเมินผลอะไร (WHAT)	2. วิเคราะห์เป้าหมายของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น
วัดและประเมินผลอย่างไร (HOW)	3. เลือกใช้เครื่องมือและสร้างเครื่องมือ 3.1 ออกแบบสร้างเครื่องมือ 3.2 ลงมือสร้างเครื่องมือ 3.3 ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 3.4 นำไปทดสอบ 3.5 ตรวจสอบให้คะแนน
ตัดสินผลด้วยวิธีใด (Value Judgement)	6. ตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ 7. รายงานและนำผลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้

ที่มา: ศิริชัย กาญจนวาสี ,2550

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบ ยุทธวิธีและเครื่องมือ ประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ เพื่อรู้จักผู้เรียน เพื่อประเมินวิธีเรียนของผู้เรียนและเพื่อประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ผู้สอนสามารถเลือกใช้ หรือคิดค้นวิธีการวัด และประเมินผลให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการนำผลไปใช้เพื่อตอบสนองของความต้องการ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น วิธีการวัดและประเมินผลอาจแบ่งออกตามรูปแบบหรือลักษณะการวัดและประเมินได้เป็น 2 แบบใหญ่ ๆ ดังนี้

1. วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบเป็นทางการ เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลผลการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันมาแต่ดั้งเดิม เช่น วัดและประเมินโดยการทดสอบและใช้แบบทดสอบ (test) ที่ครูสร้างขึ้น การเก็บข้อมูลดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้การวัดและประเมินที่ได้ผลเป็นคะแนนและนำผลการประเมินไปใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อพัฒนาการ หรือใช้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์เมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละหน่วยหรือรายวิชา วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบเป็นทางการเหมาะสำหรับการประเมินเพื่อตัดสิน มากกว่าที่จะใช้เพื่อประเมินพัฒนาการผู้เรียน หรือเพื่อหาจุดบกพร่องสำหรับนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามวิธีการและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ แบบเป็นทางการ ซึ่งให้ข้อมูลสารสนเทศในเชิงปริมาณ มีข้อสังเกตที่ผู้สอนต้องระมัดระวังในการนำไปใช้เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เป็นตัวแทนของระดับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนต้องได้มาจากวิธีการวัดที่ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะข้อมูล เครื่องมือวัดและประเมินที่มีความเที่ยงตรง หมายถึง สามารถวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด และมีความเชื่อมั่น หมายถึง ผลการวัดมีความคงเส้นคงวาเมื่อมีการวัดซ้ำ โดยใช้เครื่องมือคู่ขนาน เมื่อวัดในระยะเวลาใกล้เคียงกัน และวิธีการวัดมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบและเชื่อถือได้

2. วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากแหล่งข้อมูลหลากหลายที่ผู้สอนเก็บรวบรวมตลอดเวลา วิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาความพร้อมและพัฒนาการของผู้เรียนปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม และแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียน ลักษณะของข้อมูลที่ได้ นอกเหนือจากตัวเลขหรือข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว อาจเป็นข้อมูลบรรยายลักษณะพฤติกรรมที่ผู้สอนเฝ้าสังเกต หรือผลการเรียนรู้ในลักษณะคำอธิบายระดับพัฒนาการ จุดแข็ง จุดอ่อน หรือปัญหาของผู้เรียน ที่พบจากการสังเกต สัมภาษณ์ หรือวิธีการอื่น ๆ

วิธีการประเมินแบบต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ในการประเมินในชั้นเรียนมีดังต่อไปนี้

1. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการเก็บข้อมูลจากการดูการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนโดยไม่ขัดจังหวะการทำงานหรือการคิดของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำได้ตลอดเวลาควรมีกระบวนการและมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการประเมินอะไร โดยอาจใช้เครื่องมือ ประเมินค่า แบบตรวจสอบรายการ สมุดจดบันทึกเพื่อประเมินผู้เรียนตามตัวชี้วัด และควรสังเกตบ่อยครั้งเพื่อขจัดความลำเอียง

2. การสอบปากเปล่า เป็นการให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการพูดตอบประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามมาตรฐาน แล้วผู้สอนเก็บข้อมูลโดยจดบันทึก การประเมินรูปแบบนี้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันสามารถมีการอภิปราย ได้แย้ง ขยายความ ปรับแก้ไขความคิดกันได้ มีข้อที่พึงระวังคือ อย่าเพิ่งขัดความคิดขณะที่ผู้เรียนกำลังพูด

3. การพูดคุย เป็นการสื่อสาร 2 ทางอีกประเภทหนึ่งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สามารถดำเนินการเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ โดยทั่วไปมักใช้อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อติดตามตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพียงใด เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนา วิธีการนี้อาจใช้เวลาแต่มีประโยชน์ต่อ การค้นหาวินิจฉัย ข้อปัญหา ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่อาจเป็นปัญหา อุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

4. การใช้คำถาม การใช้คำถามเป็นเรื่องปกติมากในการจัดการเรียนรู้ แต่ข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าคำถามที่ครูใช้ส่วนใหญ่ เป็นด้านความจำ และเป็นเชิงการจัดการทั่ว ๆ ไป เพราะถามง่ายแต่ไม่ท้าทายให้ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง การพัฒนาการใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพแม้จะเป็น เรื่องที่ยากแต่สามารถทำให้ได้ผลรวดเร็วขึ้น หากผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการถามเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดอย่างสม่ำเสมอ (Clarke, 2005)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริวรรณ สิริพทุไธวรรณ ,2547 ทำรายงานการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ ผลงานวิจัยพบว่านายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.8537) องค์ประกอบหลักที่นายจ้างมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย=3.9687) อันดับที่สอง คือด้านความรับผิดชอบต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ นายจ้างมีความพึงพอใจระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.9520) และอันดับที่ 3 คือด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ นายจ้างมีความพึงพอใจระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.6919) สำหรับองค์ประกอบย่อยที่นายจ้างมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณมากที่สุด ได้แก่ความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบต่องานที่ทำและอุทิศเวลา ความขยันหมั่นเพียรและกระตือรือร้นในการทำงาน การปฏิบัติงานตามกฎระเบียบของหน่วยงาน สำหรับองค์ประกอบย่อยที่นายจ้างมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณน้อยที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ (ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ) ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและความสามารถในการทำงานเป็นทีม

สรุปภาพรวมที่ได้จากการวิจัยนี้พบว่า นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิต ได้สะท้อนภาพลักษณ์ คุณลักษณะสำคัญของบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทักษิณมีความสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ ในการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยทักษิณที่กำหนดไว้ว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทักษิณเป็นผู้รอบรู้ สู้งาน และมีประสบการณ์เชิงปฏิบัติ ผลสำเร็จของการหล่อหลอมดังกล่าวเกิดจากการจัดโปรแกรมการศึกษา การจัดรายวิชาศึกษาทั่วไป การพัฒนากิจการนิสิตบุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบกันเป็นสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาและวัฒนธรรมอันสมบูรณ์ โดยข้อมูลระดับความพึงพอใจของนายจ้าง แสดงถึงแนวโน้มที่บัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณจะได้รับโอกาสต้องการขยายสัญญาจ้างสูง โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) = 0.7897 หรือ r^2 = 0.6236

ทิพย์พาพร มหาสินไพศาล, 2546-2550 ได้ศึกษารายงานวิจัยเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติพุทธศักราช 2542 ผลงานวิจัย พบว่า คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความคาดหวังว่าการนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้สามารถพัฒนาสถาบันในด้านต่างๆ 3 อันดับแรก คือการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ และการบริหารงานของสถาบัน คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีระดับความพึงพอใจต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่สถาบันการศึกษาเอกชนนำมาใช้อยู่ในระดับพึงพอใจมาก คือ ความพึงพอใจต่อคณะกรรมการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษาจากภายนอก และคณะกรรมการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 3 อันดับแรก คือ ตระหนักถึงประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ความพร้อมของผู้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและหัวหน้างาน นอกจากนี้พบว่า ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ การขาดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบการเรียนการสอน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล คณะผู้บริหารของสถาบัน และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสถาบัน ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางการปรับปรุง แก้ไข และกำหนดนโยบายระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีทิศทางที่สอดคล้องเหมาะสมต่อไป

ทัศนีย์ ประธาน และคณะ, 2556 ได้ศึกษาคุณลักษณะมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำแนกตามคณะที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยจากการประเมินคุณลักษณะผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ในระดับดีทุกด้านและประเด็นคุณลักษณะรายข้อมูลในระดับดีทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นคุณลักษณะทักษะในการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศที่ประเมินในระดับกลาง เมื่อจำแนกนักศึกษาตามคณะพบว่า นักศึกษาในทุกคณะ มีผลการประเมินคุณลักษณะผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

นันทิตา เพชรภรณ์, 2553 การศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2553 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยราชพฤกษ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ใช้บัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 50-59 ปี การศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน 48 คน ปฏิบัติงานในหน่วยงานประเภทบริษัทเอกชน มีความเกี่ยวข้องกับบัณฑิตในสายบังคับบัญชาเป็นหัวหน้างานบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสายบังคับบัญชา ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสายงานการตลาด

2. ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 7 ด้านในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากโดยมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบัณฑิตในระดับมากเป็นลำดับแรกคือ ด้านทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบรองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรม ด้าน คุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ทั่วไป ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านความรู้ (ทักษะทางวิชาชีพ) ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะของบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิตมีข้อเสนอแนะว่า บัณฑิตสาขาวิชาการตลาดควรปรับปรุงด้านเชี่ยวชาญทางด้าน ภาษาอังกฤษ ทั้งทักษะทางการพูด อ่านและเขียน รวมถึงความเชี่ยวชาญทางด้านคณิตศาสตร์ สถิติให้มากขึ้น ดังนั้น วิทยาลัยราชพฤกษ์ควรมีการจัดสอบวัดระดับความรู้ให้กับนักศึกษาใหม่ ก่อนที่จะเข้าศึกษาโดยกำหนดเกณฑ์การวัดผลที่เป็นมาตรฐานของวิทยาลัยชั้นนักศึกษาใหม่ที่มีผลการสอบต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ควรจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นด้านภาษาอังกฤษและด้านคณิตศาสตร์สถิติหลังอบรมเสร็จควรมีการจัดสอบอีกครั้ง เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ และผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อบัณฑิตสาขาวิชาการตลาด ว่ายังขาดความเชื่อมั่น ในการ

แสดงออกต่อหน้า สาธารณชน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาการตลาด ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าในการแสดงออกให้มากขึ้น

ศุจิภา ภูมิโคร์กษ และคณะ ,2558 มุมมองของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตสะท้อนคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาคาววิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมุมมองของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตทุกระดับที่สำเร็จการศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในประเด็นของ 1) บัณฑิตที่พึงประสงค์แห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิสาขาพยาบาลศาสตร์และ 3) สมรรถนะผู้ประกอบการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (เฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตของผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประจำปีการศึกษา 2556-2557 จำนวน 306 คน แยกเป็นผู้ใช้บัณฑิตระดับปริญญาตรี 187 คน ปริญญาโท 114 คน และปริญญาเอก 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมุมมองของผู้ใช้บัณฑิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .94, .96 และ .79 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์แห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่แสดงออกทั้งระดับปริญญาตรีโท และเอกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=.58, $\bar{X}=3.94$, S.D.=.41, $\bar{X}=3.85$, S.D.=.50) ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ใช้บัณฑิตระดับปริญญาตรีโท และเอกมีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D.=.40, $\bar{X}=4.63$, S.D.=.30, $\bar{X}=4.83$, S.D.=.25) ตามลำดับ 2. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามแนวคิดมาตรฐานการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิสาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตระดับปริญญาตรีโท และเอกมีระดับผลการเรียนรู้ที่แสดงออกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$, S.D.=.56, $\bar{X}=3.98$ S.D.=.53, $\bar{X}=3.95$ S.D.=.71) ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการระดับผลการเรียนรู้ของบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=.42, $\bar{X}=4.63$, S.D.=.39, $\bar{X}=4.85$, S.D.=.33) 3. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามสมรรถนะผู้ประกอบการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.94$, S.D.=.57) ในขณะที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=.43) ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเพื่อให้บัณฑิตสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ